

פרק ארבעה נדרים

מתניתין:

מפורש ומוחלט, ולא דבר מסופק.

והוא הדין לנדרים, כיון שהוקשו נדרים לנזירות, הם אינם חלים כשהם נעשים בצורה מסופקת, וכיון שהתנו את נדרם במחיר המקח ולא עשאוהו כדבר מוחלט, לא חל הנדר.

רבא אמר: אפילו תימא, יכול אתה לומר שמשנתנו גם לפי רבנן היא, הסוברים שנזירות ונדר חלים גם בתנאי, ובכל זאת כאן לא חל נדרם, לפי שאמדו חכמים את דעתם, שלא התכוונו לנדר בשעה שנדרו, אלא אמרו כן, כדי לזרו את הצד שכנגד להסכים למחיר שלהם.

כי מי קתני שניהן "רצו" עתה, שהסכימו לבסוף על שלשה דינרים, למרות שבתחילה עמדו על דעתם, ואז נדרו!?

שניהן "רוצין" בשלשה דינרים קתני! שכך גם היתה דעתם מתחילה ועד סוף, ואמרו את נדרם רק כדי לזרו את הצד שכנגד.

אמר שאל ליה רבינא לרב אשי: אם אמר לו המוכר שהמחיר הוא טפי יותר מסלע, והלה הקונה אמר מחיר שהוא מוכן לשלם בציר פחות משקל — האם נדרא הוי, או זרוזין גרידא הוי?

כי בסלע יש שני שקלים, ואם אמר המוכר שהוא דורש יותר מסלע והקונה מוכן לשלם פחות משקל, נמצא שההפרש מהם הוא יותר מפי שניים, והאם גם בהפרש שכזה נחשב הדבר לנדר זירוזין או שהם מתכוונים ברצינות לנדרם?

ארבעה נדרים התיירו חכמים: נדרי זרוזין, ונדרי הבאי, ונדרי שגגות, ונדרי אונסין.

ומבאר המשנה את ארבעת הנדרים הללו:

נדרי זרוזין כיצד? —

היה מוכר חפץ, ואמר: קונם עלי דמי החפץ, שאיני פוחת לך מן הסלע, שהוא מחירו [וסלע הוא ארבעה דינרים], ואילו הלה, הקונה, אומר: קונם שאיני מוסיף לך על השקל [שהוא שני דינרי] שניהם רוצין בשלשה דינרין, ולכן אין נדרם אוסר אותם.

כא-א

גמרא:

שנינו במשנה: ארבעה נדרים התיירו חכמים וכו'.

אמר ליה רבי אבא בר ממל לרבי אמי: אמרת לן משמיה דרבי יהודה נשיאה: מאן תנא משנת ארבעה נדרים? —

רבי יהודה היא, דאמר משום רבי טרפון: שנים שהיו מהלכים בדרך וראו אדם שלישי, ואמר אחד מהם: הריני נזיר אם זה איש פלוני הוא, ואמר השני הריני נזיר אם זה אינו איש פלוני — לעולם אין אחד מהן נזיר, לפי שתלו נזירותם בתנאי בדבר שהוא ספק להם, וכל נזירות הנעשית בספק אינה נזירות היות שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה. שצריך להביע בקבלת הנזירות דבר

לבינתו, כדי שלא יצטרך לסעוד אצלו, אך בודאי לא התכוון לאסור על עצמו שתיית צונן גרידא או שלא להכנס לבינתו.

אבל **הבא**, **ספיקא הוא**, כי מצד אחד יש לומר **דלמא** זה פחות מסלע כוונתו לומר, וזה יותר על שקל קאמר, ונדדי זירוזין הוי. או **דלמא דוקא קאמר**, ונידרא הוי?

ומסקינן: **תבעי!** נשאר הדבר בספק.

אמר רב יהודה אמר רב אסי: ארבעה נדרים הללו, צריכינן שאלה לחכם.

ואמר רב יהודה: **כי אמריתא לדברי רב אסי קמיה דשמואל**, תמה על דברי ואמר:

תנא תני "ארבעה נדרים התירו חכמים", ואילו את אמרת **"צריכינן שאלה לחכם"!**

רב יוסף מתני לה להא שמעתא — בהאי לישנא:

אמר רב יהודה אמר רב אסי: אין חכם רשאי להתיר אלא כעין ארבעה נדרים הללו, שהן נדרי טעות, משום שקסבר: אין פותחין בחרטה.

והיינו, מי שבא לפני חכם כדי להשאל על נדרו, מתיר לו החכם אותו רק בהסתמך על "פתח", שמוצאים סיבה שאילו היה יודע אותה בשעת נדרו הוא לא היה נודר, שזה כעין נדר בטעות, אך לא מתירים לו ["פותחים" לן] על סמך שהוא מתחרט עתה על מה שנדר בעבר.⁽¹⁾

אמר ליה רב אשי, תנינא, אפשר לפתור את שאלתך מדברי הברייתא:

דתניא: **היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו, ואמר לו "קונם ביתך שאני נכנס"**, או **"קונם טיפת צונן שאני טועם"** — מותר ליכנס לבינתו ולשתות הימנו צונן, לפי שלא נתכוון זה שנדר הנאה אלא לשום להמנע ממנו מאכילה ושתייה ממש. על אף שבדבריו הוא אמר שלא יהנה ממנו כלל.

ואמאי מותר לו לשתות ממנו מים צוננים? והא אפילו "טיפת צונן" קאמר בקונם שלא ישתה ממנו!

אלא, משתעי איניש הכי, ככה אנשים מדברים, ואינם מתכוונים לאסור בקונם אפילו כשהם מדברים בצורה כה קיצונית, שאפילו טיפת מים הם אוסרים על עצמם, אין כוונתם לאיסור.

הבא נמי, על אף שיש הפרש גדול ביניהם, שזה דורש יותר מסלע וזה מסכים לפחות משקל, אין כוונתם לנדור בדוקא, אלא **משתעי איניש הכי!**

אמר ליה רבינא: מי דמי המקרה בברייתא לשאלתי? כא-ב

הרי **גבי שתיית טיפת צונן**, שהתירה לו הברייתא, זה משום **שצדיקים אומרים מעט, ועושיין הרבה**.

וכוונת זה שהזמינו לאכול עמו, היתה להזמינו לאכילה ושתייה מרובה, ולכן דחאו בנדר של זירוזין על טיפת מים או להכנס

בחרטה.

והיינו, האם בכוחו של החכם להתיר את

1. בכמה מקומות מצינו שנחלקו תנאים ואמוראים אם פותחים בחרטה או אין פותחים